

Kto je Panna Mária?

František Dancák

In this contribution the author asks this question: Who is Mother the Virgin? and answers it by views of some theologians, especially the French theologian René Laurentin. He briefly explains church teaching about Mary the Virgin – dogmas, Marian respect and titles of Mary the Virgin.

Key words: *Mary the Virgin. Church. Respect. Titles.*

Nad jednou krásnou sochou Panny Márie z doby baroka, ktorá ju zachycuje ako nepoškvrnenú, je umiestnený nápis, ktorý sme zvykli vidieť pri zobrazení Ukrižovania nášho Pána. Na tomto mariánskom motíve je napísané: „Len jedna, inak nikto iný.“¹ Mariánska čistota je osobným stelesnením toho, čo znamená nové stvorenie, ku ktorému došlo skrze Ježiša Krista. Kto však je tá jediná? Všetci vieme, že je to Panna Mária! Ale, kto je Panna Mária?

Vieme, že Panna Mária je po Ježišovi najznámejšou osobou v kresťanstve a v dejinách ľudstva. Nie náhodou mohol americký sociológ Andrew Greeley povedať, že Panna Mária predstavuje „najsilnejší a najľudovejší kultúrny symbol za posledných dvetisíc rokov“.² Takmer tisíc rokov pred ním Bernardo di Chiaravalle povedal o Matke Pána že bude „témou všetkých storočí“.³

Skutočnosť je však taká, že hoci aj malé dieťa vie na otázku „Kto je Panna Mária?“ správne odpovedať, že je Ježišovou Matkou, súčasnosť prináša nebyvalé bohatstvo ďalších rôznorodých hodnotení a svedectiev o jej osobe.

Na túto tému, resp. na túto otázku bolo napísaných mnoho kníh, a pochopiteľne aj mnoho odpovedí.

Francúzsky duchovný spisovateľ Jean-Claude Michel vydal knihu pod názvom *Qui es – tu Marie?*, ktorá vyšla v češtine pod názvom *Kdo jsi, Maria?*.

V Úvode tejto knihy píše:

„Mária, keď na teba pozeráme, keď si o tebe všetko možné premietame, keď počúvame ľudí, ako o tebe hovoria v dobrom i zlom, keď žneme vyzvedanie, keď prijímame ľahostajnosť, keď trpíme pohrdaním a odmietaním, ktorá ťa zaplavuje, koľko otázok sa pred nami vynára?

Pokiaľ tajomstvo života, ktoré je v Bohu, nebude úplne známe, sama zostaneš tajomstvom; viem len jedno: do svojho lona si prijala zámer Otca a nosila si jediného, milovaného Syna.

Ako to len bolo možné? Kto si, Mária, ktorá si bola vyvolená, aby si sa stala novým Stánkom Zmluvy? Kto si, Mária, ty, ktorá si tak verne sprevádzala Ježiša od betlehenských jaslí až ku skale utrpenia? Kto si, Mária s prebodnutým srdcom, ktorá si sa modlila spolu s apoštolmi, keď sa Cirkvev zrodila zo závanu Ducha živého Boha?

Kto si, Mária, ktorá zmieruješ Evu so Stvoriteľom, ty, ktorá si radosťou neplodnej Sáry, ktorá osušuješ Rácheline slzy? Kto si, Svätá Panna, ktorú proroci tušili a zvestovali, Kto si,

¹ MEISNER, J.: *Úvahy o Panně Marii*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 194, s. 6.

² FIORES, S.: *Kto je pre nás Mária. Otázky o Panne Márii*. Trnava : Dobrá kniha, 2001, s. 5.

³ FIORES, *Kto je pre nás Mária*, 2001, s. 5..

žena odetá slnkom s mesiacom pod nohami a s korunou hviezd okolo hlavy, ty, ktorá bojuješ proti drakovi, aby si ho navždy porazila?

Kto si, Mária?

Táto otázka mi nejde z hlavy a prenasleduje ma.“⁴

Toľko autor v spomínanej knihe.

S ním sa pýtame aj my: Kto si, Mária? Dokážeme na túto otázku dostatočne odpovedať? Dokážeme to aj plne pochopiť?

Je potrebné povedať „že v diele vykúpenia Boh určil Preblahoslavenej Panne Márii osobitnú úlohu matky Vykupiteľa. Jej spolupôsobením uskutočnil vtelenie Božieho Syna, a tak pripravil obetný dar – telo a krv Krista – pre jeho výkupnú obeť. Jej spolupôsobením privlastňuje ovocie vykúpenia jednotlivým ľuďom. Teda v dejinách ľudskej spásy má Panna Mária zvláštne postavenie, ktoré spočíva:

1. v jej dôstojnosti;
2. v jej zvláštnych výsadách;
3. v jej spolupôsobení na diele vykúpenia.“⁵

Preto sa oddávna diskutuje, na ktorom mieste sa má hovoriť o Panne Márii v celkovom rámci teológie. Napr. či by sa nemal vypracovať osobitný mariologický traktát, podobný iným úsekom dogmatickej teológie, ako je napr. traktát o Najsvätejšej trojici, o milosti a pod.

Nad tým sa zamýšľal aj Druhý vatikánsky koncil, ktorý po dlhých diskusiách zaradil svoje mariologické výroky do Konštitúcie o Cirkvi *Lumen gentium*, a to ako ôsmu kapitolu s názvom *Mária v tajomstve Krista a Cirkvi*. Začlenenie Panny Márie do spoločenstva Cirkvi zvyrazňuje tak jej všeobecný význam.

Mariánskej otázke sa na Druhom vatikánskom koncile sa venovala osobitná pozornosť. Bolo tu tisíc otázok, ktoré povstali v kresťanskom ľude:

- Keďže viera má za predmet Boha a nijaký svätý nebol predmetom vyhlásenia za článok viery – dogmu, prečo Panna Mária má miesto v dogme?
- Keďže o nej Sväté písmo „mlčí“, akože mohla zaujať takéto miesto?
- Do akej miery mimoriadny rozvoj mariánskej náuky pramení zo zjavenia alebo z hlbín, ktoré odкрýva psychoanalýza?
- Aké miesto má cit a aké viera v nadšení, ktoré kresťania zachovávajú voči Panne Márii?
- Ak odstránime strusky, ktoré sú toľko rozšírené v zbožnej literatúre, čo solídneho z nej ostane?
- Alebo, aká je budúcnosť mariánskej úcty a zbožnosti v pokoncilovej situácii?
- Napokon, „ekumenická éra“, do ktorej sme vstúpili, nemá za následok odstavenie Panny Márie do tieňa?

Tí, čo si kladú takéto otázky, vycitujú, že tu nejde o otázky oddelené, lebo otázky súvisia medzi sebou. Kresťania chcú získať celkový pohľad, v ktorom by všetky problémy našli svoje miesto a svoje osvetlenie, ako v pláne mesta každý si nájde svoju cestu. Vyhovieť takejto túžbe podať krátky a objektívny výklad sa snažia mnohí mariológovia, medzi ktorými osobitne možno spomenúť René Laurentina, známeho francúzskeho spisovateľa a mariológa, doktora filozofie a teológie, profesora na Katolíckej univerzite v Angers, člena Medzinárodnej mariánskej akadémie v Ríme a bývalého konzultora a experta na Druhom vatikánskom koncile, o ktorom sa dá povedať, že je svetová „jednotka“ v teológii o Márii.

Veľkou zásluhou René Laurentina je definitívne vyjasnenie dejín a teológie lúrdskych zjavení a duchovného profilu sv. Bernadety (15 zväzkov). Vyniká prekvapujúcim rozhlľadom i vzhľadom do podstaty vecí a metodickosťou.

⁴ MICHEL, J. C.: *Kdo jsi, Maria? Otázky, které si klademe*. Prel. A. Jurionová – H. Weberová. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1995, s. 5.

⁵ KRUPA, J.: *Matka nášho Pána*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2004, s. 20.

Jeho dielo *Stručný výklad o Panne Márii* zasahuje priamo vznešenú osobnosť Panny Márie. Toto dielo ako 5. pokoncilové vydanie v roku 1975 do slovenčiny preložil Dr. Ivan Marianov (ThDr. Ján Mastiliak, CSsR).

Učenie o Panne Márii - dogmy

Učenie o Panne Márii musí byť inšpirované Svätým písmom, lebo ono je kritériom jej správnosti. Sväté písmo „svojím neoddeliteľným spojením s Cirkvou a s jej učiteľským úradom, je normou viery Cirkvi a aj jej učiteľského úradu. Ved' Cirkev hlása to, čo číta v Písme.“⁶

O Máriinom živote vieme pomerne málo. Sväté písmo hovorí o ňom veľmi skromne. Za väčšinu údajov o Panne Márii vďačíme svätému Lukášovi. Pri trocha pozornosti si však môžeme všimnúť, že bola prítomná pri všetkých troch rozhodujúcich momentoch kresťanského tajomstva: pri vtelení, vo veľkonočnom tajomstve a pri zostúpení Svätého Ducha.

V hierarchii právd viery nepatrí mariologickým dogmám popredné miesto. Preto je mariológia v systematickej teológii pojednávaná predovšetkým v rámci kristológie, v ktorej má svoje miesto a význam, prípadne v súvislosti s náukou o milosti.

Články viery o Panne Márii, ktoré sú obsiahnuté vo Svätom písme sú zahalené, pretože Panna Mária je skrytá v tajomstve Krista a Cirkvi. „Ich miesto v štruktúre Zjavenia, ich návaznosť k Starému zákonu ako aj vzájomné previazanie pri každom ich skúmaní, ukazujú hodnotu, ktorú nevieme nájsť pri bežnom čítaní.“⁷ Teda „teologicky ich nemožno zo Svätého písma a Tradície jasne dokázať. Poznať a vysloviť ich mohla len Cirkev, vedená Svätým Duchom“.⁸

Za Bohom zjavené vyhlásila štyri články (dogmy),⁹ v ktorých ustanovila.

1. **Nepoškvrnené počatie**
2. **Stále panenstvo**
3. **Božie materstvo**
4. **Nanebovzatie s telom a dušou.**

Najväčšie na Panne Márii je materstvo. Všetko ostatné ju k tomu pripravuje, alebo naopak z neho vyplýva. O jednotlivých dogmách sa zmienime krátko v chronologickom poradí podľa jej pozemského života.

Nepoškvrnené počatie.

⁶ RAHNER, K.: *Mária, Matka Pána*. Trnava : Dobrá kniha, 1996, s. 17.

⁷ BUDZÍK, S.: Sväté písmo o Panne Márii. In: *Theologos. Teologická revue GBF PU v Prešove*. Prel. M. Dancák. Prešov : Petra, 2002, roč. 4, č. 1, s. 34.

⁸ MINAŘÍK, M.: *Mariánská dogmata*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1991, s. 4.

⁹ Tu je potrebné pripomenúť, že v súčasnosti sa organizujú akcie za vyhlásenie dogmy o Márii Prostrednici všetkých milostí a o Márii Spoluvykupiteľke. Ide tu o laické združenie *Vox Populi Mariae Mediatrici* (Hlas ľudu k Márii Prostrednici) v USA. Po celom svete zbiera podpisy za slávnostné vyhlásenie piatej mariánskej dogmy. Predseda tohto spoločenstva je ThDr. Mark I. Mirravallo, ktorý na túto tému napísal a štúdiu. Vyšla aj v slovenčine vo Vydavateľstve Magnificat v r. 1955 (84 s.). K iniciatíve, okrem okolo troch miliónov veriacich z celého sveta sa pridalo aj 23 biskupov, 36 kardinálov a traja patriarchovia Katolíckej cirkvi (údaj je z novembra 1955).

Triezvy a vyvážený pohľad na úlohu a dôležitosť Panny Márie v dejinách Cirkvi i v dejinách spásy podáva koncilová konštitúcia *Lumen gentium* (LG 52-69) a *Katechizmus Katolíckej cirkvi* (KKC 721-726 ; 964-975).

Katolícka cirkev učí, že Mária, ktorá je „*milostiplná*“ (Lk 1, 28), bola počatá bez poškvrny dedičného hriechu. Dogmu o nepoškvrnenom počatí Panny Márie vyhlásil pápež Pius IX. v r. 1854.¹⁰ V nej sa hovorí, že „vzhľadom na zásluhy Ježiša Krista, Spasiteľa ľudského pokolenia, preblahoslavená Panna Mária bola nedotknutá a uchránená od akejkoľvek škvrny dedičného hriechu“ (DS 2803).¹¹

Ako Nepoškvrnená sa ukázala pri svojom prvom veľkom zjavení v roku 1830 na zázračnej medaile, a potom následne v Lurdoch (1858 – „Ja som Nepoškvrnené Počatie“).¹²

Stále panenstvo

Večné panenstvo Panny Márie, v ktorého zmysle bola pannou pred počatím, po ňom, počas pôrodu i po pôrode (porov.: KKC 510).

Cirkev už od prvých formulácií viery vyznávala,¹³ že Ježiš sa počal v lone Panny Márie jedine mocou Svätého Ducha. Panenstvo Panny Márie po Ježišovom narodení je výslovný článok viery. Obsahuje ho už vyznanie viery (tzv. symboly). Už v Apoštolskom vyznaní viery sa hovorí: „Verím v Boha, Otca všemohúceho, Stvoriteľa neba i zeme, i v Ježiša Krista, jeho jediného Syna, nášho Pána, ktorý sa počal z Ducha Svätého, narodil sa z Márie Panny...“¹⁴

Liturgia Cirkvi oslavuje Pannu Máriu ako „vždy pannu“.¹⁵

Túto dogmu vyhlásil Prvý carihradský koncil (381) a Chalcedonský koncil (451).

Božie materstvo

Panna Mária je Matkou Boha a Vykupiteľa. To je jej najvyššie vyvolenie, poslanie a dôstojnosť. Zároveň ide o najužšie telesné, duševné a duchovné spojenie s ním, z ktorého vyplývajú všetky ostatné jej milosti.

„Mária je skutočne «Božia Matka», pretože je Matkou večného Božieho Syna, ktorý sa stal človekom a sám je Boh“ (KKC 509).

„Cirkev vyznáva, že Mária je skutočne Bohorodička (po grécky Theotokos)“ [KKC 495].

Túto dogmu vyhlásil Efezský koncil r. 325 (DS 251).¹⁶

Nanebovzatie s telom a dušou

Pápež Pius XII. 1. novembra 1950 apoštolskou konštitúciou *Munificentissimus Deus* (Najštedrejší Boh) vyhlásil, že „je Bohom zjavenou dogmou, že nepoškvrnená Bohorodička Mária vždy Panna bola po skončení pozemskej životnej púte s telom i dušou vzatá do nebeskej slávy“.

Aj keď vo Svätom písme niet o tom formálneho svedectva, spoľahlivé svedectvá Otcov začínajú v 6. storočí. Pápež Pius XII. podáva nielen obsah, ale aj genézu dogmy o nanebovzatí Panny Márie.¹⁷

Tu je potrebné dodať, že k vyhláseniu dogmy prispelo návrhom aj Prešovské gréckokatolícke biskupstvo. Návrh vypracoval profesor ThDr. Mikuláš Russnák. Svojím

¹⁰ Bulou *Ineffabilis Deus*. Porov.: KKC 491.

¹¹ VNUK, F.: *Príručný slovník kresťanstva*. Bratislava : Smaragd, 2003, s. 202.

¹² MINAŘÍK, *Mariánska dogmata*, 1991, s. 4.

¹³ Porov.: DS 10-64.

¹⁴ Porov.: KKC, 1998, s. 53.

¹⁵ „*Pri pôrode si panenstvo zachovala...*“ (Tropár sviatku Zosnutia Presvätej Bohorodičky).

Poznámka: So slovom „Mária“ sa vždy spája druhé – „Panna“. Patrí nerozlučne k sebe, zvlášť v slovanských jazykoch. Taliani hovoria Madona (Moja Pani), Francúzi Notre Dame (Naša Pani). – Porov.: MINAŘÍK, *Mariánska dogmata*, 1991, s. 12.

¹⁶ V KKC 466, 509.

¹⁷ Vo vých. obrade „uspenije“ – zosnutie“. Gréci nazývajú zosnutie Presvätej Bohorodičky „*Božije pereselenije* – *Božské premiestnenie*“.

návrhom k dogme dokázal nielen vysokú vedeckú a teologickú erudíciu, ale na prvom mieste odkryl a ponúkol prameň, odkiaľ čerpal: liturgické texty byzantského obradu.¹⁸

Mariánska úcta

„Úplný a pravý ideál kresťanskej dokonalosti je Ježiš Kristus, Svetlo sveta. Mariánskou úctou sa toto svetlo nezatieňuje, naopak zreteľnejšie sa javí jeho lesk a sila. Aký by to bol Vykupiteľ, keby nebolo vykúpených? Mária je obraz človeka dokonale vykúpeného Kristom. Kto chce teda poznať, ako pôsobí Kristus vo svete, nech sa díva na Máriu. Vykúpenie je milosť, Bohorodička je plná milosti. Na nej vidíme najlepšie, čo všetko s človekom môže milosť urobiť, do akej výšky ho pozdvihnúť.“¹⁹

Preto je Panna Mária „uznávaná a uctievaná ako pravá Božia a Vykupiteľova Matka“ (KKC 963). Jej „poslanie voči Cirkvi je neoddeliteľné od jej spojenia s Kristom a priamo z neho vyplýva“ (KKC 964). Úcta k nej „patrí k samej podstate kresťanského ľudu“ (KKC 971; porov. MC 56) a „má svoj najhlbší dôvod v nevyspytateľnej a slobodnej Božej vôli“ (MC 56).

V úvode 8. kapitoly dogmatickej konštitúcie o Cirkvi (*Lumen gentium*) čítame:

„Tajomstvo spásy sa nám zjavuje... v Cirkvi... V nej veriaci spojení s Kristom... a v spoločenstve so všetkými jeho svätými majú si uctievať aj pamiatku predovšetkým slávnej Márie, vždy Panny, rodičky Boha“ (LG 52).

Keď sa o Márii „káže a keď sa uctieva, privádza veriacich k svojmu Synovi a k jeho obete, ako aj k láske k Otcovi“ (LG 65).

Preto Panne Márii „Cirkev právom preukazuje osobitný kult. Veď už od najstarších čias sa Preblahoslavená Panna uctieva pod titulom «Bohorodička» a veriaci sa v modlitbách utiekajú pod jej ochranu vo všetkých nebezpečenstvách a potrebách“ (KKC 971). Táto zvýšená pozornosť a zbožná úcta veriacich jej patrí pre jej dôverný vzťah ku Kristovi, pre jej miesto v dejinách spásy, pre jej dokonalé vykúpenie a pre jej špecifické začlenenie do Cirkvi. No v cirkevnom vyznaní viery a v teológii sa nikdy nezabúda na skutočnosť, že jedine Bohu patrí úcta klaňania. Pannu Máriu neuctievame nikdy ako matku-božstvo na spôsob pohanských božstiev. Pekne to vyjadril sv. Proklos Konštantínopolský: „Ako lampa nie je príčinou, lež prostredníctvom svetla, ani Mária nie je Bohom, lež chrámom Boha.“²⁰

Preblahoslavenej Panne Márii ako Božej Matke a Kráľovnej sveta patrí zvláštna úcta, ktorá sa volá gréckym slovom: *hyperdulia* (nadúcta). Je to jedinečná úcta, ktorá špecificky, t. j. podľa svojho druhu – a nielen podľa svojho stupňa – prevyšuje úctu, ktorá prislúcha anjelom a ostatným svätým. „Je to jednoducho to náboženské uctievanie, - hovorí Karl Rahner – ktoré patrí dokonale vykúpeným a posväteným v nebi (dúlia), ale osobitným spôsobom patrí jedinečnej hodnosti Márie ako Božej Matky a jej jedinečnému postaveniu v úlohe v dejinách spásy.“²¹

Táto úcta je primeraná stvoreniu a líši sa podstatne od úcty k Bohu. Tejto formy sa treba pridržiavať a vyhýbať sa odmietaniu mariánskej úcty v dôsledku nesprávne chápaného ekumenizmu ako aj zveličovaniu v nej (LG 67).

Vo Svätom písme je prvým dokladom mariánskej úcty anjelské pozdravenie: „Zdravas’, milostiplná, Pán s tebou“ (Lk 1, 28); ďalej chválospev Alžbety, naplnenej Svätým Duchom: „Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života“ (Lk 1, 42); prorocké slová

¹⁸ BOHÁČ, V.: *Nanebovzatie (uspenie) presvätej Bohorodičky v byzantských liturgických textoch*. Prešov : Petra, 2004, s. 5; 60.

¹⁹ ŠPIDLÍK, T.: *Pramene svetla*. Trnava : SSV (Prešov : Blahovistník), 2000, s. 520.

²⁰ MÜHS, W.: *Brána do neba*. Bratislava : Nové mesto, 2003, č. 25.

²¹ RAHNER, Mária, *Matka Pána*, 1996, s. 15.

samotnej Božej Matky. „*Hľa, od tejto chvíle blahoslaviť ma budú všetky pokolenia...*“ (Lk 1, 48); blahorečenie ženy z ľudu: „*Blahoslavený život, ktorý ťa nosil, a prsia, ktoré si požíval*“ (Lk 11, 27).

Vo Svätom písme teda nachádzame nielen zárodok pozitívneho postoja k Ježišovej matke, ale aj počiatky mariánskeho kultu v prvotných kresťanských komunitách. Veď aj v Evanjeliu podľa Lukáša je Panna Mária žena, ktorú *pozdravil* anjel, *miloval* Boh, *chválila* Alžbeta, *požehnával* Simeon, *blahorečili jej* všetky pokolenia. Preto Gregor z Rhodu odporúča: „Chceš poznať Boha? Čítaj Máriu ako knihu, dívaj sa do nej ako do zrkadla, obdivuj ju ako obraz!“²²

Aj keď v evanjeliách ešte nejde o skutočný mariánsky kult, ktorý znamená byť v kontakte s Máriinou oslávenou osobou a ktorý sa vyjadruje prostredníctvom modlitby. Až papyrus z 2.-3. storočia, objavený začiatkom 19. storočia, nám zachoval v gréčtine prvú modlitbu k Panne Márii, ktorú sa modlila egyptská komunita v čase prenasledovania: „Pod tvoju ochranu sa utiekame, svätá Božia Rodička, neodvracaj zrak od našich prosieb, ale z každého nebezpečenstva nás vysloboď, ty Panna slávna a požehnaná.“ Je to najstaršia modlitba, ktorú poznáme.

Pravdepodobne tu ide o liturgickú antifónu, ktorá ju uznáva za svätú, milosrdnú a schopnú pomáhať a oslobodzovať. Nachádzame tu dôležitý prameň mariánskeho kultu. Skúsenosť jej pomoci, ktorá nás vedie k tomu, aby sme sa na ňu stále obracali s dôverou.²³

Prvé vzývanie Panny Márie nachádzame už v 3. alebo začiatkom 4. storočia. Vo 4. storočí sa objavujú prvé stopy mariánskych sviatkov, ktoré na Východe dostávajú presnejšiu formu najneskôr v 5. storočí. V tom istom čase sa začínajú zasväcovať Panne Márii chrámy, napr. v Efeze, Maria Maggiore v Ríme. Pozoruhodné miesto zaujíma Panna Mária vo východných liturgiách.

Najväčší rozkvet dosiahla mariánska úcta v stredoveku.

V súvislosti s Druhým vatikánskym koncilom, najmä na základe konštitúcie o posvätnej liturgii (*Sacrosanctum Concilium*) a konštitúcie o Cirkvi (*Lumen gentium* 67), ako aj pod vplyvom kristocentrickej teológie a biblického hnutia, mariánska úcta, očistená od jednostrannosti, zaraďuje sa v súčasnosti čoraz zrejmejšie do celkového života Cirkvi.

Jedným z najvýznamnejších pokoncilových pápežských dokumentov o správnom spôsobe a rozvoji uctievania blahoslavenej Panny Márie je apoštolská exhortácia Pavla VI. *Marialis cultus* z 11. februára 1974.

Prejavom mariánskej úcty je aj encyklika Jána Pavla II. *Redemptoris Mater*, vydaná 25. marca 1987.

Panna Mária je takto najjasnejší príklad a dôkaz pravdivosti slov Svätého písma: „*Ak s ním trpíme, aby sme s ním boli aj oslávení*“ (Rim 8, 17). Nikto netrpel s Ježišom tak ako Panna Mária, a preto nikto nie s Ježišom oslávený tak ako ona.²⁴

Tituly Panny Márie

V praxi sa často stretávame s tým, že Panu Máriu označujeme mnohými prívlastkami. Napr. Panna Mária *dom zlatý*, alebo Panna Mária *snežná*? Ako môžu byť užitočné pre našu spásu?

Skutočnosť je naozaj taká, že Panne Márii pripisujeme rôznorodé mená.

Možno tu uviesť príklady.

²² Porov. ŠPIDLÍK, T.: *Pramene svetla*, 2000, s. 521.

²³ FIORES, *Kto je pre nás Mária*, 2001, s. 84.

²⁴ CANTALAMESSA, R.: *Maria, zrcadlo Cirkve*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1995, s. 203.

Nachádzame tu mená týkajúce sa života *Panny Márie* (Nepoškvrnená, Zvestovaná, Bolestná, Nanebovzatá...), jej prejavov voči ľuďom (Madona milosti, vypočutia, pomoci, potechy, zázrakov...), a špeciálnych miest, kde sa zjavila, alebo kde je uctievaná jej podobizeň (Madona cesty, kameňa, mostu, schodov...), *meteorológie* alebo *prírody* (Madona snežná, lesná, hviezdna...), rôznych *situácií* ľudskej existencie (Madona hriešnikov, okov, oslobodenia, horlivosti...).

Pri tomto množstve mien sa vynára problém ich pôvodu: čo viedlo kresťanský ľud k tomu, aby dával Ježišovej Matke tak veľa mien?

Je tu tendencia myslieť si, že takéto množstvo mien nesie so sebou riziko, že sa pozabudne na to, že ide predovšetkým o Ježišovu matku. Niekedy v minulých storočiach bolo toto nebezpečenstvo aktuálne, napr. keď sa dve mariánske družiny dostali do sporu, v ktorom tvrdili, že práve ich Panna Mária je dôležitejšia! V tomto zmysle chápeme aj napomenutie Widenfelda z roku 1673, ktorý vkladá do úst Panny Márie tieto slová: „Nemyslíte si, že ja som iná tu a iná tam, iná v Montserrate a iná v Montacute. Som stále tá istá.“²⁵

Dnes by sme však museli pripustiť u ľudí donebavolajúcu nevedomosť, keby sme chceli tvrdiť, že mnohé mená Panny Márie sú znakom toho, že ľudia pod nimi aj reálne myslia viaceré osoby. Nejednu tu môže mať podozrenie na pohanský vplyv, dokonca tak trochu na modloslužbu alebo aspoň na trochu zvláštnu záležitosť, keď sa jedna madona vyhlasuje za dôležitejšiu než iná. Podľa tohto fatimská Panna Mária nadchla davy, zatiaľ čo mnohé iné sochy ľuďom nič nehovorila.

Odpoveďou na otázku ohľadom pôvodu mariánskych titulov môže byť rôzna.

Predovšetkým, ak Panna Mária predstavuje nádherný súhrn tajomstiev viery, ak ona „je pre všetkých ‚zrkadlom‘, živou ikonou, v ktorej sú jasne a hlboko zobrazené veľké Božie diela“ (Ján Pavol II., 8. decembra 1990), nie je problém nazývať ju rôznymi pomenovaniami, ktoré ju zaraďujú do dejín spásy. Keďže bola prítomná v rozhodujúcich Kristových tajomstvách, od vtelenia až po kríž a zoslanie Svätého Ducha, môžeme Panu Máriu okrem Matky, učeníčky, spolupracovníčky Ježiša, opodstatnene nazývať Zvestovanou, Bolestnou... Tieto mená jej právom patria, pretože sa vzťahujú na výnimočné chvíle z jej evanjeliového príbehu.

Druhým dôvodom mariánskych titulov je láska a k jej podstate patrí, že neustále vynachádza nové mená a symboly. Takto sa vysvetľujú Loretánske litánie,²⁶ ktoré ľudia prijali a spravili z nich obzvlášť sugestívny náboženský prejav. Jazyk lásky nepozná inú mieru ako tú, ktorú ustanovil Boh pravdy. Samozrejme, že v tom musíme byť citliví, aby sme nepripisovali Panne Márii prívlastky neprimerané alebo vyhradené pre Krista.

Iným dôvodom pripisovania nových mien Panne Márii sú zásahy v živote Božieho ľudu. To vysvetľuje mnohé svätyne, ktoré pripomínajú skúsenosť milosrdenstva prostredníctvom Ježišovej Matky. Panna Mária je pre mnohých veriacich, ktorí sa k nej utiekajú vo svojich potrebách a zakusujú jej pomoc, ktosi blízky; a vo výnimočných chvíľach, keď veriaci prežívajú túto jej blízkosť, prýštia tie najkrajšie spontánne invokácie, ktoré vychádzajú z toho, čím bola kedysi.

Treba dávať pozor na to, aby sme si z takýchto mariánskych titulov nerobili posmech. Tieto patria, ak nie inam, tak aspoň do ľudovej kultúry, kde všetko má svoj význam, ktorý treba objaviť.

²⁵ FIORES, *Kto je pre nás Mária*, 2003, s. 87.

²⁶ *Loretánske litánie* – Panna Mária sa vzýva 49 názvami vzatými zo Svätého písma a z Otcov. Grécke slovo „litánie“ znamená prosbu. V liturgii sa tak začalo vraviť modlitbám, v ktorých je stály dialóg medzi tým, kto sa prihovára, a ľuďom, ktorý odpovedá. Na Západe sa používali najmä pri procesiách. Preto slovo „litánie“ značí často procesiu. Pôvodne to boli prosby k Bohu za potreby ľudu. Na Východe sa používali už v 3. storočí. Neskoršie sa používali aj na počesť svätých. – Porov. ŠPIDLÍK, T.: *Pramene svetla*, 2000, s. 531-532.

Záver

Keď bol kardinál Joachim Meisner v roku 1980 menovaný za biskupa v Berlíne, jeden Berlínčan mu pri tejto príležitosti napísal: „Prived'te naše mesto bližšie k Márii.“²⁷

V tejto prosbe je vyslovená túžba po človeku, akého si ho Boh predstavoval. Skrze Pannu Máriu je nám takýto ľudský život postavený pred oči. Práve dnešnému človekovi môže uvažovanie o jej živote dať nové podnety pre jeho vlastné hľadanie zmyslu života a „vzrastať v Božej milosti“ (MC 57). Kiež by aj tieto slová mali podobný význam.

Recenzent: ThDr. Miroslav Dancák, PhD.

*PaedDr. František Dancák
Katedra praktickej teológie GBF PU
Ulica biskupa Gojdiča 2
080 01 Prešov
gbfpu@unipo.sk*

²⁷ MEISNER, *Úvahy o Panně Marii*. 1994, s. 5.